

JASPER JOHNS'UN ESERLERİNDE POPÜLER KÜLTÜRÜN İMGELERİ

Yrd. Doç. Dr. Ayfer Uz

Trakya Üniversitesi, Email: ayfer_uz@hotmail.com

Derya Abul

Milli Eğitim Bakanlığı, Email: deryaaydogdu.itsm@gmail.com

ÖZET

İkinci Dünya Savaşı sonrasında gelişen ekonominin etkisiyle varlığını hissettirmeye başlayan tüketim kültürü, popüler kültür imgeleri ve gündelik nesnelere resmin konusu olarak kullanılır.

Geleneksel resim malzeme ve tekniklerini tamamen terk etmemekle birlikte alçı kabartma, rakam ve yazılar, litografi, popüler kültüre ait nesne ve imgeleri resme katan dönemin önemli sanatçılarından biri Jasper Johns'dur. Amerika'da yetişmiş, ismi Pop Sanatı ve Neo-dada ile anılan çağdaş bir ressam olan sanatçı, popüler imge kullanımı ve heykel-resim arasındaki bağı güçlendiren deneysel çalışmalarıyla da öne çıkar. Pek çok önemli esere imza atmış olan Johns'un en tanınmış eserlerinden biri "Bayrak" adlı çalışmasıdır. Amerikan bayrağını konu alan bu çalışmada önemli olan gerçeğin nesne olarak bir emseline dönüşmeyip, resimsel bir anlam kazanarak gerçeklikten ayrılmasıdır.

Bu çalışmada, 1950'lerde gelişen, değişen dünya düzeni ve sanat eserindeki karşılığı dönemin önemli sanatçılarından Jasper Johns ele alınarak sorgulanmış ve değerlendirilmiştir. Çalışma "nitel araştırma" yöntemi ile gerçekleştirilmiş ve toplanan veriler "betimöl analiz" yöntemiyle çözümlenerek sonuçlandırılmıştır. Konu ile ilgili kitap, makale, eleştiri ve biyografi yazıları ve internetten elde edilen veriler kullanılarak özellikle sanatçı ve yapıtları tanıtmaya hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Jasper Johns, Pop-Art, Tüketim Kültürü, Hazır Nesne

POPULAR CULTURE IMAGERY IN JASPER JOHNS' WORKS

ABSTRACT

Consumer culture, which started to feel its presence by the influence of the developing economy after World War II, uses popular culture images and everyday objects as the subject of the painting.

Jasper Johns is one of the most important artists of the period who did not completely abandon the traditional painting materials and techniques, but added plaster relief, numbers and letters, lithography, popular cultural objects and images to the painting. Grown up in the United States and being a contemporary painter with a reputation for Pop Art and Neo-dada, he is also prominent in his experimental work, which strengthens the connection between popular image use and sculpture-painting. One of the best known works of John, who put his signature under many important works, is "Flag". What is important in this work on American flags is that reality does not turn into a precedent as an object but it separates from reality by acquiring a pictorial meaning.

In this research, the changing world order and the counterpart in the art world in the 1950s was questioned and evaluated by addressing Jasper Johns who was one of the most important artists of the era. The study was carried out by the "qualitative research" method and the collected data were analyzed by means of "descriptive analysis" method. It is aimed to introduce the artist and his works in particular using the books, articles, criticism and biographical writings related to the subject and the data obtained from the internet.

Key Words : Jasper Johns, Pop Art, Consumption Culture, Ready Object

1. GİRİŞ

Jasper Johns, Dünya Resim Sanatı tarihinin önemli dönüm noktalarından olan; 1950 sonrası Amerika sanat ortamının öne çıkan ressamlarından. Yaptığı eserler ve takındığı bakış açısı ile geleceğin sanatına yön vermiştir.

Sanatçı, henüz 19 yaşında New York'ta eğitimine devam ettiği sıralarda Merce Cunningham ve John Cage gibi sanatçılarla tanışıp birlikte işler yapma fırsatı bulmuştur. Birlikte çalıştığı sanatçıların etkisi ve içinde yaşadığı sanat ortamına dair eleştirel sorgulamaları sonucu sanata bakışını yavaş yavaş şekillendiren sanatçı, 28 yaşındayken koleksiyoner Leo Castelli tarafından Robert Raushenberg'ün atölyesinde keşfedilmiştir (Vikipedi, https://tr.wikipedia.org/wiki/Jasper_Johns).

1950 sonrası Amerika'nın sürdürdüğü sanat politikalarının desteği ile popülerleşen Soyut Dışavurumcu Akımın baskın üslubu karşısında popüler imgeleri ve gündelik nesnelere eserlerine katan sanatçı, Robert Raushenberg ile birlikte Yeni-Dadacılar olarak anılmışlardır. Johns, eserleri ile dönemin Pop Sanat'ına geçişi sağlamış, geleceğin sanatı olan Kavramsalcılığa da katkı sunmuştur.

2. 1950 SONRASI AMERİKA'DA SANAT ORTAMI

Sanat, İkinci Dünya Savaşı sonrası soğuk savaş döneminde, küresel güçlerin önemli rekabet alanlarından biri haline gelmiştir. Kültürel ve sanatsal alandaki açığı ekonomik gücü ile doldurabilecek politikalar geliştiren Amerika, kısa süre içerisinde bu alanda da dünya ölçeğinde bir gücün sahibi olmuştur. Savaş sonrası Avrupa'dan göç eden sanatçılar Amerika hükümetinin en büyük ham madde kaynağı durumunda değere sahiplerdir. 1935-1943 yılları arasında sürdürdüğü Federal Sanat Projesi'nin (Antmen, 2008: 146) olumlu dönütünü kısa ve

uzun vadede alan Amerika hükümeti, desteklediği pek çok sanatçının Soyut Dışavurumcu Akımın temsilcileri olmaları üzerinden küresel çapta etkili bir sanat üslubunun sahibi olma başarısını elde etmiş oldu.

Amerikan değerlerine uygun ana akım sanat yaratma düşüncesi, Clement Greenberg gibi önemli sanat eleştirmenlerinin desteği ile Soyut Dışavurumcu Akım olarak hayat bulmuştur. Amerikan Soyut Dışavurumculuğu, resim sanatını toplumsal ve gündelik hayatın gerçekliğinden koparan, bireyselliği ve doğaçlamayı baz alan, 'saf resim' sanatı olarak değerlendiren bir resim akımıdır. Aldığı yoğun göç ile kozmopolit bir yapıya sahip olan ve kendi sanat kimliğini şekillendirmeye çalışan Amerikan hükümeti, yöntemi 'saf resim' mottosu ile kimliksiz bir sanat üslubunu desteklemekte buldu. Öyleki sergiler ve fon destekleri sadece Amerikan Soyut Dışavurumcu üsluba dayalı resimler üreten sanatçılara dönük olmuştur (Guilbaut, 2009: 227). Jackson Pollock ve Marc Rothko gibi ressamlar bu akımın önde gelen temsilcilerindedir. Renk Alanı ve Eylem Resimleri olarak iki tarza ayrılan Soyut Dışavurumcu ressamların ortak özelliği(Hodge, 2015: 183), büyük ebatlı resim yüzeyleri, gerçek nesnelere çok az referans yapmaları, saf renk alanlarını kullanmaları ve resimlerini çerçevesiz sergilemeleridir.

Kapitalist bir yönetim anlayışına sahip olan Amerika, sanat alanında yaptığı başarılı atılımları ile sanatı ticari bir meta pozisyonuna dönüştürdü. Ekonomik getirisi olan sektörel bir alan haline gelen sanat, tüketimin önemli ayaklarından biri haline geldi.

1950'ler itibari ile 'tüketim kültürü' olarak ifade edilen sosyal-kültürel durum, sanatın rotasını etkili bir biçimde belirledi. Tüketim kültürü, meta tüketimini temel alan ancak bununla yetinmeyip kültürleri ve değerleri de etkisi altına alan önemli bir olgudur. Baudrillard (2013), tüketim kültürünün toplumsal açıklamasının kapitalist ekonomi stratejisi üzerinden piyasaya sürülen nesne ile 'mutluluğun' ilintilendirilmesi olduğu savını ortaya koyuyor. Reklam, moda, medya kanalları üzerinden pazarlanan ve bilinçaltında mutlulukla özdeşleştirilen ürünlerin tüketiminin sürekliliği kültürel bir durum haline almıştır. Artık birey ulaşamadığı hedeflere satın aldığı ürünün taşıdığı göndermeler üzerinden sahip olmuş, imaj ve statü elde etmeye başlamıştır. Bu süreçte nesnel ve görsel argümanların yoğun kullanımı, ressamların eserlerinin içeriğini, malzemesini, tekniğini etkilemiştir. Popüler kültürün imgeleri, resim sanatında yer etmeye başladıkça sanat ve hayat arasındaki sınırlar da ortadan kalkmaya başlamıştır.

3. YENİ DADA

1950'li yıllara gelindiğinde en şaşalı dönemini yaşayan Amerikan Soyut Dışavurumculuğu'nun biçimci, soyut ve duygulara hitap eden tavrı karşısında, Marcel Duchamp'tan feyz alan bazı ressamlar, yüzey resminden buluntu nesnelere, iki boyuttan üç boyuta, kapalı elitist bir tutumdan toplum gerçeği ile yüzleşen, sanat ve hayat arasındaki sınırları zorlayan bir sanatsal tavra geçişi sağladılar. Yeni Dadaistler dışavurumcu fırça kullanımını sürdürürken Soyut Dışavurumculuğun duygusal yoğunluğunu reddettiler ve Dadaizmden yansımalar içeren bir saygısızlığı, görsel espiri eğilimi içeren bir tutumu benimsediler (Phillips, 2016: 84). Soyut Dışavurumculuğun popüleritesini olumsuz etkileyecek olan bu çıkış ile yeni sanatsal bir dönemin kapısı aralanmıştır. Yeni Dada'cılar olarak nitelenen Robert Rauschenberg ve Jasper Johns, geleneksel resim malzemelerini reddetmemekle birlikte, gündelik imge ve nesnelere resimlerine katarak Amerikan Soyut Dışavurumcu resim akımından Pop Sanat'ına geçişi sağlayan köprü görevi görmüşlerdir (Yılmaz, 2008: 112).

Yeni Dada, öykündüğü Dada Hareketi'nde olduğu gibi baskın olan kültürel ve sanatsal tutumlara karşı bir tavrı ifade etmektedir. 1950 sonrası Amerikan sanat ortamında ise sanat kurumlarının, estetik algının, kültürel kodlanmışlıkların, sanat eserlerine yüklenen anlamların taşıdığı Greenberg formalizmine karşı şekillenen bir sanatsal çıkıştır.

Yeni Dada ile birlikte sanattaki gösterge bilimsel nitelik keyfi bir özellik kazanır. Kullanılan somut imgeler varoluşsal dinamikleri üzerinden değil, sanatçının çağrışımsal olarak yüklediği anlamlar üzerinden görsel bir malzeme olması ile resme girmektedir. Bu durum hiçbir anlam yüklememek gibi keyfiyete de bırakılmıştır. Sözü edilen keyfiyet gösterenin (harfler, numaralar,...) gösterilenin ağırlığından kurtularak yazınsallaşması ile olur (Foster, 2009: 111). Örneğin Amerikan bayrağını duygusal yükünden arındırıp tamamen soyut bir desen olarak ele almasında olduğu gibi.

Genel olarak gündelik hayatta kullanılan imgelerin, alelade malzemelerin ve hazıryapımların kullanılması Soyut Dışavurumculuğun baskın olduğu bir dönemde resme tekrar konuyu sokmuştur diyebiliriz.

4. JASPER JOHNS SANATI

Jasper Johns ilk sergisini, New York'taki Leo Castelli Galeri'de açmıştır (Matthew Marks Gallery). Bu sergisinde hedefler, bayraklar gibi sembolik formları yoğun olarak kullanan sanatçı bu sergisinden sonra harfler ve sayılar gibi imgelere ağırlık verir. 1960'lara gelindiğinde ise üç boyutlu nesnelere sanatının malzemesi haline getirerek resim heykel arasında bir bağ kurmuştur. Jasper Johns'un resimsel süreci; hedef, bayrak gibi basit formların tekrarlanmasından Savarin Kutusu gibi nesne heykellerine varana değin, belli bir doğruda kendini sorgulayan, gelişen evrimsel bir niteliğe sahiptir. Bu resimsel evrime kuşkusuz içinde bulunduğu ortam, kişisel tavrı ve iletişimde olduğu, takip ettiği sanatçılar etki etmiştir. Avusturyalı dil uzmanı Ludwig Wittgenstein'in 'şekil', 'form', 'nesne', 'mekan' gibi kavramlar üzerinden ele aldığı metinler, dönemin pek çok ressamı gibi Jasper Johns'un da sanatında belirleyici bir güce sahiptir (Thompson, 2014: 246). Sanatçı üzerindeki bu etkinin en net örneği olarak Alçı Kalıplı Hedefler adlı resmi verilebilir.

“Bayraklar, sayılar ve uygun isimler gibi hedefler de basit birer simgedir ve basit şeyleri temsil eder ama aynı zamanda gördüğümüzün ötesine ulaşan sembolik bir düzen de içerir. Benzer şekilde bunlar da zamanda ve mekânda var olan “renklendirilmiş” birer nesnedir” (Thompson, 2014: 247).

Johns'un resimlerinde, kökeni eski Mısır'a dayanan ankostik tekniğinin sıklıkla kullanıldığını görmekteyiz. Renklerin etkisini güçlendiren, dayanıklılık saylayan ve yoğun emek isteyen ankostik, Johns'un içinde bulunduğu sanatın telaşlı atmosferinin aksine aradığı sakinlik ve yavaşlığı bulduğu bir tekniktir. Sanatçı, dokulu bir yüzey elde etmek için gazete kayıtlarını da ekleyerek bu yöntemi geliştirmiştir.

“Ankostik resim tekniğinde renk verici maddelerle sıcak balmumu karıştırılarak elde edilen boyalar kullanılır. Tüm renkler bir ahşap panoya sürüldükten sonra, fırça izlerinin eriyip düzgün bir tabaka oluşturacak şekilde birbiriyle kaynaşması için üzerlerinden ısıtılmış bir metal geçirilir. Resme doku ve kabarıklık veren bu yöntem, renklerin daha kalıcı ve canlı olmasını sağlar” (Bayer, 2007: 1).

Soyut Dışavurumculuğun telaşı karşısında sakinliği dil bilimci Ludwig Wittgenstein'in eserlerinden edinen ve ankostik tekniği ile pratiğe döken Johns, müzisyen John Cage, dansçı ve koreograf Merce Cunningham gibi farklı disiplinlerden pek çok sanatçıdan da etkilenerik

kendi sanatını şekillendirmiştir (Thompson, 2014: 246). Marcel Duchamp'ın sanatsal pratiğine öykünen Jasper Johns ve Robert Rauschenberg, Amerikan ana akım sanatı olan Soyut Dışavurumculuğunun baskın üslubu karşısında alternatif yaratmak istemişlerdir.

“Hem Johns hem de Rauschenberg Soyut Dışavurumcuların gerçeklikle bağlarının koptuğunu düşünüyorlardı. Kendi kendilerine fazla kapanmışlardı ve kendi duygularının büyük ifadeleri uğruna gerçek konuları terk etmişlerdi. İki genç Amerikalı etraflarındaki monoton hayatın, 1950’lerin modern Amerikası’nın gerçekliğini yansıtmak ve tartışmak isteyen yeni bir kuşağı temsil ediyorlardı. Kendi kişisel üsluplarıyla yeni seviyelere çıkmakta ve yeni sahalara açmakta birbirlerine yardımcı olan iki benzer kafada sanatçının ortaklığıydı arkadaşlıkları” (Gompertz, 2015: 251).

Jasper Johns eserlerinde, imgenin temsiline dair farklı bir yorumlama, eleştirel ironi, iki ve üç boyutun birlikteliği, buluntu nesne kullanımı ve gündelik imge ve nesne kullanımı öne çıkan özelliklerdir.

5. ESERLERİ

5.1.Bayrak-1854-1955

Bir ülkenin popüler kültür imgeleri arasında ilk sırada yer alabilecek olan imge elbetteki bayraktır. Jasper Johns bu imgeyi çok kere tuvale yansıtmakla yetinmemiş, eski boya malzemelerinden mumlu boyalar ve ancak yakından bakılarak görülebilecek olan gazete parçalarını resmine katarak zengin bir teknik geliştirmiştir. Ancak Johns’un bayrakları kullanarak ürettiği resim serileri, kamuoyunda ve son zamanlarda uluslararası başarıların arttığı bir dönemde ulusal sanat ortamını kızdırmıştır. Kızgınlığın kaynağı Johns’un bayrak imgesini sayılara, nişan tahtalarına, Amerika kıtasına dönüştürmesi ve hatta en küçüğü en önde olmak üzere farklı boylardaki tuvalleri ticari bir amaçla sergileniyormuş gibi üst üste koyarak sergilemesi üzerine ulusal bayrakla alay ettiği ya da onu yücelttiği konusunda duyulan şaibeydi (Lynton, 2004: 283).

“Kontrplak üzerine monte edilmiş gazete kırıkları ve tuval bezi içeren, erimiş balmumunun saf renk pigmentiyle birleştirildiği antik resim yapma tekniğiyle boyanmış çeşitli katmanlardan oluşmaktadır. Farklı malzemelerin ve dokulu boyanın kombinasyonu resme topaklı, engebeli, kabarcıklı bir yüzey sağlar. Boyasının mumdan damlayan balmumu gibi tuvalden damlamasına izin vererek Johns bu etkiyi daha da arttırmıştır.” (Gompertz, 2015: 251).

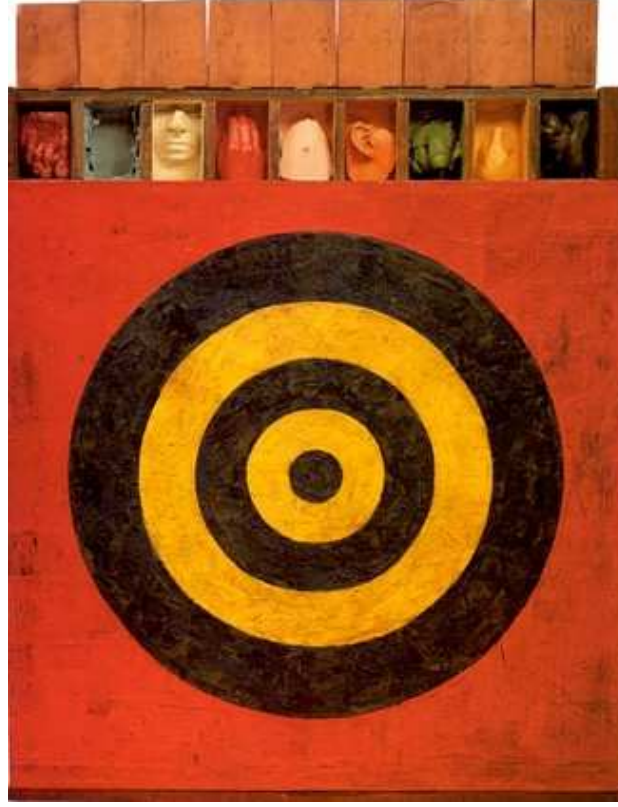

5.2. Alçı Kalıplı Hedef-1955

İnsan uzuvlarının imgelerinden faydalanan Johns, bu imgelerin simgesel niteliğine dönük bir düşünsel sorgulamaya sokar izleyiciyi. İzleyicinin çok net algılayabileceği bu formlar farklı renklere boyanmış bir şekilde gösterilerek, sahip olduğu simgelerinden bir kopuşu ifade etmektedir. Johns'un resimlerinin geneline dair söylenebilecek olan, ancak özellikle Alçı Kalıplı Hedef çalışması ile en net örneğini ortaya koyduğu şey; nesne, form, sembol, simge, resim gibi kavramlar üzerinden izleyiciyi sorgulayıcı bir sürece soktuğudur. Simgesel formlar hem gerçeğin temsili, hem de simgesel nitelikleri ile eserin bütünlüğünde yerini alır. Sanatçının üç boyutlu ve renkle yapılan bu çalışmaları oldukça ilgi çekicidir.

“Resim bir fikir içerse de içermese de, resmin varlığı onun tek anlamı olabilir.”

(Thompson, 2014: 246).

5.3. Savarin-1960

Teneke kutularını fırça kabı olarak kullanan ressam Willem de Kooning'in bu yöntemi, New York'un kültürel ortamında hızla moda dönüşmüş, pek çok sanatçı tarafından aynı işlevle kullanılarak yaygınlaşan Kooning'in Savarin kutuları kısa süre içerisinde ikonlaşmıştır (Danto, 2012: 105). Popüler kültürün imgeleri ile sanatının çerçevesini çizen Jasper Johns için Savarin kutuları, görmezden gelinemeyecek popülerlikte bir kültürel imgedir. İşlevsel kullanımı ile ikonlaşan Savarin kutuları, Johns'un çalışması ile artık sanatsal bir yapıya dönüşmüş bir ikondur.

“Johns'un bronz heykeli, kahve tenekesi ve fırçaları ile bir bakıma bunu anıtsallaştırır ve bunun kalıbı için gerçekten de bir Savarin kutusunu ve fırçalarını kullanmış olabilir. O halde bu, nesnesine benzemesi için fazlaca gerçekçi olabilir. O halde bu, nesnesine benzemesi için fazlaca gerçekçi şekilde (bir Yunan heykeli gibi), bronz boyanın altında kötü şekilde örtülerek (malzemenin bütünlüğüne dair bir diğer sanat, tarihsel ya da estetik ima) boyanmıştır. Yine de yapıt, üzerindeki S-A-V-A-R-I-N harfleri gerçek olmakla birlikte, gerçekteki emsalinin bir örneğine dönüşmemiştir. Yine de en azından sınırı geçip, selamete dünyaya geri dönmüşlerdir, sanıyorum heykeltraşın elinden çıkma heykelin bir parçası olarak görülen gölgelerin sonuçta gerçek olmaları gibi.” (Danto, 2012: 105).

5.4.Yavaş Alanlar-1962

“1960’larda sanatçı, uzamsal anlamda daha açık, görünüm itibarıyla çeşitlilik arz eden resimler yapmayı hedefliyordu ve bu amaç, onu giderek daha fazla yağlı boya kullanmaya yöneltti. Daha esnek olan bu malzemenin avantajı, Yavaş Alanlar’da açıkça görülmektedir; yapıt, hayli girift bir uzamsal akış durumu üretmek amacıyla kalın ve ince sürülmüş irili ufaklı alanların yanı sıra farklı türde fırçaların izlerini de taşır. Tuval boyunca ileri-geri hareket eden lekeler ile biçimler, göz resim yüzeyi boyunca yer değiştirdikçe aynı “alanın” ya da yerin farklı uyarlamalarını görüyormuş hissi verecek şekilde adeta kendilerini sürekli yeniden yapılandırır. Başlıkta geçen “yavaş” sözcüğü, imgenin kendini yavaş yavaş açığa vurmasına -görünürlülük kazanmasına- izin verildiğini ima etmektedir” (Thompson, 2014: 270).

Jasper Johns, seçtiği içeriklerle gözümüze basit gibi görünen ancak dikkatle incelediğimizde derinlerde, kolaylıkla algılanamayacak; izleyiciyi düşünmeye ve dikkatle bakmaya sevk eden resimler yapmıştır. sanatçının eserinin basit gibi görünmesi izleyici açısından daha sempatik, kolay allaşılabilir hissi ise; onu kendi sanatına çekmesinin zekice bir yolu olarak yorumlayabiliriz. Ancak, bir defa resme bakan izleyici keşfettiği detaylarla sanatın derinliklerine doğru arayış içinde bulur kendisini. Johns’un Yavaş Alanlar resminde yatay dizilmiş harf sütununu algılamak hatta bu harflerin aslında red, yellow, blue kelimelerini oluşturduğunu fark etmek zaman alabilir. Resmin sağ alt köşesindeki küçük tuval üzerine yapılmış resimde boya fırçalarını üç boyutu iki boyuta sentezleyerek kullanmıştır.

6. SONUÇ

Kendi döneminin iyi okumasını alan Johns sanatının en tipik özelliğinin mücadeleciliği olduğunu söyleyebiliriz. İçinde bulunduğu sanat ortamının imgesiz baskın üslubu karşısında sadece imge resimleri yapmamıştır. Bayrak resimlerinde olduğu gibi dönemin teknik monotonluğunu, kendi tekniğini yaratıp, zenginleştirilmesi ile aşmıştır. Soyut Dışavurumculuğun süratli üretimi karşısında ve hatta Clement Greenberg'in renk alanı resmini tanıtmak için çaba gösterdiği zamanda Johns, ironik bir karşılık vererek sakinliği ve yavaşlığı vurguladığı resimler yapmıştır.

Johns resimleri ile birlikte uzun bir süreden sonra konu ve imge tekrar resme girmiştir. Elbetteki Johns'un kendi yaratıcı, eleştirel ve ironik üslubu ile birlikte. Kullandığı ve izleyici için tanıdık gelen gündelik, basit imgeler Johns'un resimlerinde bir anlam ve derinlik kazanmış, basitliğinden sıyrılmıştır. Bunu imgeleri görünür kılmakla yetinmeyip, ancak yakından bakıldığında farkedilecek olan, yaratıcı teknikler geliştirerek başarmıştır. İzleyiciyi Soyut Dışavurumculuğun aşırı içsel, soyut, duygusal dünyasından hayata, toplum gerçeğine, dışarıya dair olanı sorgulamaya davet etmiştir. Johns resimleri ile birlikte yüzünü gündelik olana, buluntu nesnelere dönmeye başlayan sanat dünyası içe dönük, elitist yapısından çıkıp hayatla olan bağlarını güçlendirmiştir.

Teknik ve içerik bakımından yaratıcı pratiklerde bulunan Johns, sanatın rotasını belirlemiş popüler kültür imgeleri, buluntu nesnelere, çok boyutlu sanat algısı geleceğin sanatı olacak olan Pop Art'ın kilometre taşlarını oluşturmuştur. Pop Art gibi Kavramsalciğin da gelecekteki popüleritesi Johns'un sanat pratiklerine çok şey borçludur.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- ANTMEN, A., 2010, 20.Yüzyıl Btı Sanatında Akımlar, Sel Yayıncılık, İstanbul, ISBN 978-975-570-384-8.
- BAUDRİLLARD, J., 2013, Tüketim Toplumu, Çevirenler: Hazal Deliceçaylı-Ferda Keskin, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, ISBN 978-975-539-141-0.
- DANTO, A.C., 2012, Sıradan Olanın Başkalaşımı, Çevirenler: Esin Berktaş-Özge Ejder, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, ISBN 975-978-539-675-0.
- FOSTER, H., 2009, Gerçeğin Geri Dönüşü, Çeviren: Esin Hoşsucu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, ISBN 975-539-538-8.
- GOMPERTZ, W., 2015, Pardon Neye Bakmıştınız?, Çeviren: Süreyya Evren, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, ISBN 978-975-08-3250-5.
- GUILBAUT, S., 2009, New York Modern Sanat Düşüncesini Nasıl Çaldı, Çeviren: Elif Gökteke, Sel Yayıncılık, İstanbul, ISBN 978-975-570-392-3.
- HODGE, S., 2015, Gerçekten Bilmeniz Gereken 50 Sanat Fikri, Çeviren: Emre Gözcü, Domingo, Ankara, ISBN 978-605-4729-16-6.
- LYNTON, N., 2004, Modern Sanatın Öyküsü, Çevirenler: Prof. Dr. Cevat Çapan-Prof. Dr. Sadi Öziş, Remzi Kitabevi, İstanbul, ISBN 975-14-0977-2.
- PHILLIPS, S., 2016, ...izimler, Çeviren: Derya Nüket Özer, YEM Yayın, İstanbul, ISBN 978-605-4793-49-5.
- THOMPSON, J., 2014, Modern Resim Nasıl Okunur, Çeviren: Firdevs Candil Çulcu, Hayalperest Yayınevi, İstanbul, ISBN 978-605-85025-4-3.

Tezler

- YILMAZ, S., 2008, Kavramsal Sanatta İroni Ve Olumsuzluk, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Linkler

- BAYER. 3 Ağustos 2007, C., Antik Roma'dan XX. Yüzyıla Değın Portre I, lebriz, <http://lebriz.com/pages/lis.aspx?lang=TR&sectionID=0&articleID=137&bhcp=1>, (21.04.2017).
- Matthew Marks Gallery, Jasper Johns, <http://www.matthewmarks.com/new-york/artists/jasper-johns/> (30.04.2017).
- Wikipedia, Jasper Johns, https://tr.wikipedia.org/wiki/Jasper_Johns, (18.04.2017).

Resimler

Bayrak

<https://www.moma.org/interactives/exhibitions/1996/johns/pages/johns.flag.html>
(12.04.2017).

Bayrak Detay

http://www.wikiwand.com/en/Jasper_Johns (12.04.2017).

Alçı Klıplı Hedef

<http://www.radford.edu/rbarris/art428/art427/Jasper%20Johns.html> (15.04.2017).

Savarin

https://www.nytimes.com/2015/03/17/arts/design/moma-lands-jasper-johnss-painted-bronze.html?_r=0 (15.04.2017)

Yavaş Alanlar

<http://sis.modernamuseet.se/view/objects/asitem/6786/167/title-asc;jsessionid=40B2889944B91B37CEC5AC7FE1EBFA8B?t:state:flow=a9ae6a8d-aa63-45c7-8fea-46f3e3e0ff75> (15.04.2017).

JOURNAL OF AWARENESS